

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เรื่องการประชุมผู้ถือหุ้น กฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครอง รองรับสิทธิของผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัทไม่สามารถใช้สิทธิความเป็นเจ้าของบริษัทได้โดยตรง เพราะบริษัทเป็นนิติบุคคล แยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัทสามารถใช้สิทธิได้แต่โดยผ่านที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น บริษัทมีผู้ถือหุ้นหลายคน คนหนึ่งถือหุ้นหลายคน เจ้าของหลายคนไม่สามารถใช้สิทธิในฐานะเจ้าของบริษัทได้โดยตรง แต่ใช้สิทธิได้โดยผ่านที่ประชุมเจ้าของหรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติเรื่องการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นขึ้นมาเพื่อรองรับสิทธิของผู้ถือหุ้นดังกล่าว

ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัทมีสิทธิควบคุมการดำเนินงานของบริษัท โดยที่ประชุมผู้ถือหุ้น ดังนั้นในการประชุมผู้ถือหุ้นทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญหรือการประชุมวิสามัญ บริษัทต้องเชิญผู้ถือหุ้นเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้นในการเข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมประชุมผู้ถือหุ้นได้

ในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกประชุม เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 บัญญัติถึงวิธีการเรียกประชุม “โดยประกาศลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องถิ่นอย่างน้อยหนึ่งคราวก่อนวันนัดประชุม ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุม ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษ ให้บอกกล่าวเรียกประชุมก่อนวันนัดประชุม ไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน” จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว การบอกกล่าวเรียกประชุมจะสามารถเรียกประชุมด้วยวิธีอื่นนอกจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามมาตรา 1175 ได้หรือไม่ เนื่องจากมีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 7330/2553 วินิจฉัยไว้ว่า ผู้ร้องทราบนัดและเข้าร่วมประชุมพร้อมกับผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ แม้การแจ้งนัดประชุมให้

ผู้ร้องทราบจะกระทำโดยทางโทรศัพท์ แต่ผู้ร้องก็ทราบนัดและเข้าร่วมประชุมด้วย การที่ผู้ร้องแพ้คดีในที่ประชุมดังกล่าวแล้วกลับมายื่นคำร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมโดยอ้างว่า การแจ้งนัดประชุมไม่ได้ปฏิบัติตามวิธีการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 บัญญัติไว้ ย่อมเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องคดีนี้¹

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7330/2553 มีประเด็นในทางกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยว่า กรณีไม่มีการเรียกประชุมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 แต่มีการนัดประชุมกันโดยทางโทรศัพท์ จะถือว่ายอมให้มีการเรียกประชุมกันทางโทรศัพท์หรือไม่

2) ปัญหาเกี่ยวกับวาระการประชุม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 วรรคสอง บัญญัติถึงรายละเอียดในคำบอกกล่าว ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน และในกรณีที่เป็นการบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้ระบุข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติด้วย จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว วาระการประชุมหรือสภาพกิจการที่จะประชุมกันนั้น คำว่า “สภาพกิจการ” ที่จะประชุมปรึกษากันตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวมีหมายความว่าอย่างไร มีขอบเขตแค่ไหนเพียงไรและ วาระการประชุมวาระสุดท้าย “เรื่องอื่นๆ” (ถ้ามี) ที่ระบุในหนังสือนัดประชุมหมายความว่าอย่างไร

3) ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประชุม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1178 บัญญัติไว้ว่า “ในการประชุมใหญ่ ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้นจะปรึกษากิจการอันใดหาได้ไม่” จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ถ้าผู้ถือหุ้นเดินออกจากที่ประชุมในระหว่างกำลังดำเนินการประชุมโดยไม่ยอมเข้าร่วมประชุมต่อไปและทำให้จำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นที่ยังเหลืออยู่ในที่ประชุมลดน้อยลงจนไม่ครบองค์ประชุมตามกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท มีปัญหาว่าการประชุมจะดำเนินต่อไปได้หรือไม่ และหากมีการลงมติกัน มติที่ได้จากการประชุมที่ไม่ครบองค์ประชุมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

4) ปัญหาเกี่ยวกับการลงมติ การประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นครั้งหนึ่งต้องใช้เวลานาน และเสียค่าใช้จ่ายมาก กรณีจำเป็นเร่งด่วนหรือเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดการประชุมเนื่องจากสภาพปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายสูง ได้มีการลงมติกันโดยไม่มีการจัดการประชุมกัน การลงมติโดยไม่มีการจัดการประชุมสามารถทำได้หรือไม่ และมติที่ได้จากการประชุมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

5) ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 บัญญัติไว้ว่า “การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียก หรือได้ประชุมกันหรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท คณะกรรมการหรือผู้ถือหุ้นร้องขอให้ศาลเพิกถอน

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7330/2553. (สงเสริม.). หน้า 142.

มตินั้นได้ โดยร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ลงมตินั้น” จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว กรณีมติที่ผิดกฎหมายที่เกิดจากการประชุมที่ผิดกฎหมายหรือไม่มีการประชุมกันจริง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 มิได้บัญญัติครอบคลุมถึง จะสามารถร้องขอเพิกถอนมติที่ผิดกฎหมายตามมาตรา 1195 ได้หรือไม่ และหากยังไม่มีการร้องขอเพิกถอนมติดังกล่าวจะมีผลเป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด วิวัฒนาการในเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชน
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
3. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามกฎหมายต่างประเทศ เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชน รวมทั้งแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยบริษัทเอกชนของไทย ยังไม่ชัดเจน ในส่วนของกรบอกล่าวเรียกประชุม วาระการประชุม องค์ประชุม การลงมติ และการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ทำให้เกิดปัญหาในการตีความและการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีความชัดเจนมากกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย และเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ จะไม่ศึกษาถึงขอบเขตของกฎหมายบริษัทมหาชน เนื่องจากมีแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนที่แตกต่างกัน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศสิงคโปร์ รวมทั้งการศึกษาวិเคราะห์ แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกา ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ แนวความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิและจะกล่าวถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นสังเขป รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไข

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเรื่องหุ้นส่วนบริษัท โดยศึกษาวิจัยจากตำราและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น บทความทางวิชาการต่างๆ คำพิพากษาศาลฎีกา งานวิจัยวิทยานิพนธ์ ตำบทยกกฎหมาย รวมทั้งคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายบริษัททั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบแนวคิด วิวัฒนาการในเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชน
2. ทำให้ทราบหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
3. ทำให้ทราบกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
4. ทำให้ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนเกี่ยวกับความไม่ชัดเจน รวมทั้งทราบแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชน